دۇنياۋى مەشھۇر ئەسەر

يەرشارى يادروسىغا ساياھەت

ژيۇل ۋېرن (فرانسىيە)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ژيۇل ۋېرن (فرانسىيە)

يەرشارى يادروسىغا ساياھەت

تەرجىمە قىلغۇچى : ھەبىبۇللا مۇھەممەت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

地心游记：维吾尔文/(法)凡尔纳(Verne,J.)著；艾比不拉·买买提译. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.12

ISBN 978—7—228—12202—8

Ⅰ.地… Ⅱ.①凡…②艾… Ⅲ.科学幻想小说—法国—近代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.I565.44

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 210761 号

责任编辑	阿扎提·阿里玛斯
责任校对	阿依古丽·沙比提
特约校对	万力·在顿
封面设计	买买提·乃白提
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	(0991)2827472
邮　　编	830001
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
印　　刷	新疆新华印刷二厂
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	10.5
版　　次	2008 年 12 月第 1 版
印　　次	2008 年 12 月第 1 次印刷
印　　数	1—3000 册
定　　价	26.00 元

بۇ كىتاب سۇمۇرغ مەتبۇئات - مېدىيا گۇرۇھى ، تەرجىمىلەر نەشرىياتىنىڭ 2003 - يىلى 1 - ئاي 1 - نەشرى ، 2007 - يىلى 1 - ئاي 7 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى .

本书根据凤凰出版传媒集团,译林出版社 2003 年 1 月第 1 版 2003 年 1 月第 7 次印刷本翻译出版。

يەر شارى يادروسىغا ساياھەت

ئاپتورى : ژيۇل ۋېرن
تەرجىمە قىلغۇچى : ھەبىبۇللا مۇھەممەت
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئازات ئالماس
مەسئۇل كوررېكتورى : ئايگۈل سابىت
تەكلىپلىك كوررېكتورى : ۋەلى زەيدۇن
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى : مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر
تېلېفون : 0991—2827472
پوچتا نومۇرى : 830001
ساتقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
باسقۇچى : شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇتى
فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 10.5
نەشرى : 2008 - يىلى 12 - ئاي 1 - نەشرى
باسمىسى : 2008 - يىلى 12 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى : 1—3000
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—12202—8
باھاسى : 26.00 يۈەن

خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغۇچىدىن

ژيۇل ۋېرن 1828 - يىلى 2 - ئاينىڭ 8 - كۈنى فرانسىيىنىڭ نانتېس شەھىرىدىكى بىر ئادۋوكات ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 1905 - يىلى 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئامىيېنس شەھىرىدە ۋاپات بولغان. ئۇ كىچىكىدىن تارتىپلا ساياھەت قىلىش ۋە دېڭىز سەپىرىگە چىقىشنى ياخشى كۆرەتتى، شۇنداقلا پەن - تېخنىكىغا ۋە خىيال سۈرۈشكە تولىمۇ ھېرىسمەن ئىدى. ئۇ ئۆمرىدە كۆپلىگەن ئىلمىي فانتازىيىلىك ئەسەرلەرنى يازغان، بۇلار 64 پارچە رومان، ھېكايە - پوۋېستلار ئىككى توپلام بولۇپ، ئومۇمىي خەت سانى يەتتە - سەككىز مىليوندىن ئاشىدۇ. ئۇنىڭ ئەسەرلىرى 54 خىل تىلغا تەرجىمە قىلىنىپ، دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا نەشر قىلىنغان. ئۇ «پەن - تېخنىكا دەۋرىنىڭ بېشارەت بەرگۈچىسى» دەپ تەرىپلەنگەن.

ۋېرن ياشىغان دەۋر كاپىتالىزمنىڭ راۋاج تاپقان مەزگىلى، شۇنداقلا پەن - تېخنىكا ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىۋاتقان چاغلار ئىدى. ئۇنىڭ ئەسەرلىرى ئاشۇ دەۋرنىڭ مەھسۇلى، شۇنداقلا ئاشۇ دەۋرنىڭ ئەينىكى بولۇپ، كىشىلەرنىڭ قول ھۈنەرۋەنچىلىك شەكلىدىكى ئۇششاق ئىشلەپچىقىرىش ئەندىزىسىدىن قۇتۇلۇپ، كاپىتالىستىك يىرىك ئىشلەپچىقىرىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا بولغان ئىنتىلىشلىرىنى ئىپادىلىگەن، شۇنداقلا پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنىڭ كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىدە پەيدا قىلغان غايەت زور تەسىرىنى ئەكس ئەتتۈرگەن.

ۋېرنىنىڭ ئىلمىي فانتازىيىلىك ھېكايىلىرى ئەينى چاغدىكى تېخنىكا شارائىتىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇش مۇمكىنچىلىكى بولمىغان ئېكسپېدىتسىيىلىك ساياھەتلەرنى باش تېما قىلغان، بەزىلىرى زامان ئوقىدا قانات يېيىپ، ئۆتمۈش، ھازىر ۋە

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

كەلگۈسىنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرسا ، بەزىلىرى ماكان ئوقىدا قانات يېيىپ ، ئاسمان ۋە يەر ئاستى ، يەر شارىنىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئەھۋاللارنى تەسۋىرلەيدۇ ؛ كۆپىنچە ئەسەرلىرىدە بولسا ئىككىلا جەھەتتىكى مەزمۇنلار مۇجەسسەملەنگەن . بۇ نۇقتىنى بىز ئۇنىڭ ۋەكىللىك ئەسەرلىرىنىڭ كىتاب ناملىرىنىلا كۆرۈۋالالايمىز . مەسىلەن ، «ھاۋا شارىدىكى بەش ھەپتە» ، «يەر شارىدىن ئاي شارىغىچە» ، «تۇنۇگۈن ۋە ئەتە» ، «سىرلىق ئارال» ، «سەكسەن كۈندە يەر شارىنى ئايلىنىپ چىقىش» ، «دېڭىز ئاستىدىكى 80 مىڭ كىلومېتىرلىق سەپەر» قاتارلىقلار .

«يەر شارى يادروسىغا ساياھەت»تىمۇ ئوخشاشلا يۇقىرىقى ئالاھىدىلىكلەر مەۋجۇت . ۋېرن بۇ ئەسەرنى 1864 - يىلى يازغان بولۇپ ، ئۇنىڭ دەسلەپكى مەزگىللەردە يازغان ئىلمىي فانتازىيىلىك ئەسەرلىرىنىڭ بىرى ھېسابلىنىدۇ . مەزكۇر كىتابتا ئاساسلىقى تۆۋەندىكى مەزمۇنلار بايان قىلىنىدۇ : گېرمانىيە ئالىمى پروفېسسور لىدىنبورۇگ ئۆزىدىن ئىلگىرى ئۆتكەن ئارنا ساكنوسمىنىڭ بىر پارچە مەخپىي خېتىنىڭ تۈرتكىسىدە ، جىيەنى ئاكسال ۋە يول باشلىغۇچى ھانسلار بىلەن يەرنىڭ مەركىزىدىن ئۆتۈشتەك بىر قېتىملىق خەتەرلىك ئېكسپېدىتسىيە ساياھىتىنى باشلايدۇ . ئۇلار ئىسلاندىيىدىكى سنافېر يانار تېغىنىڭ ئېغىزىدىن تۆۋەنگە چۈشىدۇ ، يول بويى ئۇسسۇزلۇق ، ئېزىپ قېلىش ، بوران - چاپقۇنغا ئۇچراشتەك تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ ، ئاخىر بىر قېتىملىق يانار تاغ ئېتىلىش جەريانىدا سىتسىلىيە ئارىلىدىكى ستولومبول يانار تېغىنىڭ ئېغىزىدىن يەر يۈزىگە قايتىپ چىقىدۇ . پۈتۈن كىتابنىڭ ئالدىنقى يەتتە بابى ۋەقەلىكنى قانات يايدۇرۇش رولىنى ئۆتىگەن دېيىلسە ، قالغان مەزمۇنلارنى تەييارلىق قىلىش (8 - بابتىن 16 - بابقىچە) ، ئېكسپېدىتسىيە (17 - بابتىن 43 - بابقىچە) ۋە ھاياتلىققا ئېرىشىش (44 - بابتىن 45 - بابقىچە)تىن ئىبارەت ئۈچ چوڭ بۆلەككە ئايرىشقا بولىدۇ . بىرىنچى بۆلەكتە ، ژيۇل ۋېرن ئىسلاندىيىنىڭ كەمبەغەل ، قالاق

ۋە ئىچىنىشلىق مەنزىرىسىنى ئەتەي كۆپتۈرۈپ تەسۋىرلەپ، ئېكسپېدىتسىيىگە تەييارلىق قىلىش خىزمىتىنى ئۆلۈم ۋەھىمىسى قاپلاپ تۇرغان ئىنتايىن خەتەرلىك مۇھىت ئىچىگە ئالىدۇ، نەتىجىدە كىتابخان ئىختىيارسىز ھالدا پېرسوناژلارنىڭ تەقدىرى قانداق بولۇپ كېتەر دېگەن قورقۇنچلۇق ئەندىشىگە چۈشىدۇ. ئىككىنچى بۆلەك كىتابنىڭ مۇھىم نۇقتىسى بولۇپ، ئۇنىڭدا يەر مەركىزىنى ئېكسپېدىتسىيە قىلىشنىڭ پۈتۈن جەريانى، پېرسوناژلارنىڭ خەتەرلىك كەچۈرمىشلىرى ۋە تۈرلۈك ئاجايىپ مەنزىرىلەر ئىخچام تىل بىلەن تەسىرلىك بايان قىلىنغان. ئۈچىنچى بۆلەكتە، بىرىنچى بۆلەكتىكى ئېچىنىشلىق مەنزىرە بىلەن روشەن سېلىشتۇرما قىلىنغان بولۇپ، پېرسوناژلار ئىنتايىن خەتەرلىك ساياھەتنى باشتىن كەچۈرگەندىن كېيىن، بىردىنلا قۇياش نۇرى پارلاپ تۇرغان، بۇلاق سۇلىرى شىلدىرلاپ ئېقىۋاتقان، تۈرلۈك مېۋىلەر مەي باغلاپ پىشقان جەننەتكە قايتىپ كېلىدۇ. بۇ ئەسەر ۋېرنىنىڭ كېيىن يازغان بارلىق ئەسەرلىرىگە ئوخشاش تىلى راۋان ۋە يۇمۇرلۇق، ۋەقەلىكى ئەگرى ـ توقاي بولۇشتىن تاشقىرى، رومانتىكلىققا باي، ئەمما ئىلمىيلىققا ئۇيغۇن كېلىدىغان ئادەتتىن تاشقىرى تەسەۋۋۇر بىلەن يۇغۇرۇلغان بولۇپ، كىتابخانىنى زامان بوشلۇقىدىن ھالقىغان تەسەۋۋۇر ئالىمىگە باشلاپ كىرىدۇ.

«يەر شارى يادروسىغا ساياھەت» رىۋايەت تۈسى قويۇق ئىلمىي فانتازىيىلىك ئەسەر بولسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئىجاد قىلىنىشىنى ئەينى چاغدىكى تارىخ ۋە جەمئىيەت ئارقا كۆرۈنۈشىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايدۇ. بىر جەھەتتىن، ياۋروپا مۇستەملىكىچىلىرى ئۆزلىرىنىڭ مۇستەملىكە ئىمپېرىيىسى قۇرۇشنى مەقسەت قىلغان ئېكسپېدىتسىيە قىزغىنلىقىنى قوزغاپ، قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا نىل دەرياسىنىڭ باش ئېقىنى، سەھرايى كەبىر قۇملۇقى، ئافرىقا چوڭ قۇرۇقلۇقى، جەنۇب ۋە شىمالىي قۇتۇپلارنى ئارقا ـ ئارقىدىن بويسۇندۇردى، يەر شارىدىكى ئادەم ئايىغى تەگمىگەن جايلار بارغانسېرى ئازلايدۇ. يەنە بىر جەھەتتىن، پەن ـ تېخنىكا، بولۇپمۇ

ئارخېئولوگىيە ۋە گېئولوگىيە مىسلى كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە تەرەققىي قىلىدۇ .
ژيۇل ۋېرن ئىلىم - پەن ھەقىقىتىدە چىڭ تۇرۇشقا جۈرئەت قىلغان باتۇر جەڭچى ، شۇنداقلا پېرسوناژلار ئوبرازىنى يارىتىشقا ماھىر ئەدەبىيات پېشۋاسى . «يەر شارى يادروسىغا ساياھەت»تە ئاساسلىق پېرسوناژلاردىن ئۈچى بولۇپ ، ھەممىسى خاراكتېرى روشەن ھەم تولىمۇ جانلىق يارىتىلغان . كىتابتىكى «مەن» — ئاكسال ئەمدىلا 19 ياشقا كىرگەن ئەزىمەرەك بىر بالا بولۇپ ، ئۇ تاغىسى لىدىنبورۇگنىڭ مەجبۇرلىشى بىلەن نائىلاج ھالدا ھامبۇرگدىكى ئىللىق ئائىلىسىدىن ئايرىلىپ ، گاڭگىرىغان ھالدا يەر مەركىزىنى ئېكسپېدىتسىيە قىلىش سەپىرىگە ئاتلىنىدۇ . ئۇ چاغدىكى ئاكسال يېيىش ۋە ئۇخلاشتىن باشقىنى ئويلىمايتتى ، ئۇنىڭدىن شان - شەرەپ ۋە ھەقىقەت ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتا قىلىش دېگەنلەرنى كۈتۈش مۇمكىن ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭدا ئۆزىنىڭ تەقدىرىگە ئىگە بولغۇدەك ئىقتىدار يوق ، خۇددى كىتابنىڭ 23 - بابىدا تەسۋىرلەنگەن ئىپتىدائىي دېڭىزدىكى قارىغۇ بېلىققا ئوخشاش ، دولقۇن قاياققا ئۇرسا شۇ ياققا كېتىۋېرەتتى . بىراق ، ئۇ باشلىرى قېيىپ كۆزى قاراڭغۇلىشىپ ، ئاچ - زېرىنلىق ، زۇلمەت ۋەھىمىسى ، ئېزىپ قېلىش ۋە لاۋۇلدىغان يالقۇننىڭ ئوتتەك قىزدۇرۇشلىرى قاتارلىق بىر قاتار سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن تەدرىجىي ئۆسۈپ يېتىلىدۇ ھەمدە باشتا تەقدىرىنى تاغىسىنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاشلاپ قويغان بولسا ، كېيىن بارا - بارا ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ئولتۇرۇپ مەسىلىلەرنى مۇھاكىمە قىلىدۇ ، ئاخىرىدا ھەتتا ئۇنىڭغا بۇيرۇق قىلىدىغان بولىدۇ . ئاكسالنىڭ بۇ خىل ئۆزگىرىشى تىپىك سىمۋوللۇق تۈسكە ئىگە . ئەسەردىكى ئۈچ پېرسوناژ گەرچە ئەڭ ئاخىرىدا يەر شارى يادروسىغا بارالمىغان بولسىمۇ ، ئەمما ۋېرن ئۆزىنىڭ مەقسىتىگە يېتىدۇ .
پروفېسسور لىدىنبورۇگ ھاياتىي كۈچى ئۇرغۇپ تۇرغان ،

ئەمما خاراكتېرى ئالدىراقسان بىر پېرسوناژ. ژيۇل ۋېرن ئۇنىڭ خاراكتېرى، ئىلىم - پەن جەھەتتىكى ئىقتىدارى ۋە ئورنىدىن پايدىلىنىپ تەبىئىي پەن قانۇنىيەتلىرى توغرىسىدىكى ئۇزۇن بايانلارنى ئەپچىللىك بىلەن ئۇنىڭ ئاغزىدىن بېرىدۇ. ئەگەر ئېكسپېدىتسىيە باشلانغان دەسلەپكى چاغدا ئاكسالنى بىر كىچىك بالا ئىدى دەپ قارىساق، ئەكسىچە پروفېسسور لىدىنبورۇگ بولسا ئىلىم - پەن ساھەسىدىكى سەركىلەردىن ھېسابلىناتتى. ئۇ ئالدىراقسان ۋە مۇستەبىت خاراكتېرى بىلەن بۇ ئۈچ كىشىلىك ئېكسپېدىتسىيە ئەترىتىنىڭ باشلىقى بولىدۇ. بىراق، جاھىللىقىدىن بەزىدە كۈلكىلىك ھالغا چۈشۈپ قالىدىغان بۇ پروفېسسور قەتئىي تەۋرەنمەس ئىرادە ۋە قەيسەرانە روھقا ئىگە بولۇپ، بەزىدە ئۇ ئانچە - مۇنچە ئەخمىقانە خاتالىقلارنى سادىر قىلىسمۇ، ئەمما ئىلىم - پەن ۋە سان - سىپىرلارغا ئىشىنىدۇ، ئەسەردىكى يۇمۇرلۇق سۇژىتلارنىڭ كۆپىنچىسىنى لىدىنبورۇگنىڭ روشەن خاراكتېرى ۋۇجۇدقا چىقارغان. شۇڭا، يەنە بىر نۇقتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، باش پېرسوناژ پروفېسسور ئەسلىدىكى كەسكىن ئىلىم - پەن فانتازىيىسىدىن ئىبارەت بۇ باش تېمىنى يېنىك، تەسىرلىك ھەم قىزىقارلىق تۈسكە كىرگۈزگەن.

ئىسلاندىيىلىك يول باشلىغۇچى ھانس پروفېسسور لىدىنبورۇگنىڭ قارىمۇقارشى تەرىپى بولۇپ، ئۇ تەمكىن، رايىش، ھەممە نەرسىگە ئانچە كۆڭۈل بۆلۈپ كەتمەيدۇ، ھەتتا گەپمۇ ئىخچام قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئېكسپېدىتسىيىگە قاتنىشىشتىكى مەقسىتى ھەمراھلىرىنىڭكىگە ئوخشىمايدۇ. لىدىنبورۇگنىڭ بۇ قېتىمقى ئېكسپېدىتسىيىنى قىلىشتىكى مەقسىتى پۈتۈنلەي ئىلىم - پەن ئۈچۈن دېسەك، ھانسنىڭ مەقسىتى جان بېقىش ئۈچۈن ئىدى. دەل مۇشۇنداق بولغاچقا، ئۇلار ئېغىر جاپا - مۇشەققەت ۋە ئەڭ خەتەرلىك ئەھۋاللارغا دۇچار بولغان پەيتلەردىمۇ، ھانس قىلچە ئىككىلەنمەستىن پروفېسسوردىن ئۈچ كۈمۈش تەڭگە ھەپتىلىك ئىش ھەققىنى ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇمايدۇ.

بىراق ، مۇشۇنداق بىر پېرسوناژنىڭ بولغانلىقى ئۈچۈنلا ، ژيۇل ۋېرن قەلىمىنى ئەركىن ئوينىتىپ ، ئېكسپېدىتسىيە جەريانىدا كۆرۈلگەن تېخنىكىلىق مەسىلىلەرنى ئاسانلا ھەل قىلىدۇ ، نەتىجىدە ۋەقەلىك ئوڭۇشلۇق داۋام قىلىدۇ .

ئەلۋەتتە ، ئەسەردە يەنە بىر پېرسوناژ كۆپ قېتىم تىلغا ئېلىنىدۇ . بىراق ، ئۇ باشتىن - ئاخىر رەسمىي ئوتتۇرىغا چىقمايدۇ . ئۇ بولسىمۇ بىرىنچى قېتىم يەر مەركىزىگە بېرىپ ، ئۇ يەردىن يەنە يەر يۈزىگە قايتىپ كەلگەن 16 - ئەسىردىكى ئاسترولوگ ئارنا ساكنوسىم . ژيول ۋېرن ساكنوسىمنى ۋاستىلىك تەسۋىرلەيدۇ ھەمدە ئۇ ھەقتىكى بايانلارمۇ ئانچە كۆپ ئەمەس ، بىراق بۇ پېرسوناژ پۈتۈن ئېكسپېدىتسىيە جەريانىدا باش قەھرىمانغا يېتەكچىلىك قىلىپ ھېكايە ۋەقەلىكىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ .

«يەر شارى يادروسىغا ساياھەت» ناملىق بۇ ئەسەردە ژيۇل ۋېرن بىزگە بىر توپ ئىلىم - پەن باتۇرلىرى ۋە باشلامچىلىرىنىڭ ئوبرازىنى يارىتىپ بېرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، ئۆزىمۇ ئىلمىي فانتازىيىلىك ئەسەر يېزىشنىڭ باشلامچىسى سۈپىتىدە كىشىلەرگە ئەۋلادمۇئەۋلاد تەسىر كۆرسىتىپ كەلمەكتە . بۈگۈنكى كۈندە دۇنيادىكى نۇرغۇن ئالىملار ۋېرننىڭ تەسىر كۆرسىتىشى نەتىجىسىدە ئۆزلىرىنىڭ ئىلىم - پەندە ئىزدىنىش يولىغا ماڭغانلىقىنى قەيت قىلىشماقتا . ھەتتا بەزىلىرى : «ھازىرقى زامان ئىلىم - پېنى پەقەت ۋېرننىڭ ئالدىن بېشارەت بېرىپ ئېيتقانلىرىنى رويابقا چىقىرىش جەريانىدىن ئىبارەت ، خالاس» دېيىشمەكتە . ۋېرن ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئادەملەر دەل جايىدا كەلتۈرۈپ : «ئۇ ھەم ئالىملار ئىچىدىكى ئەدەبىياتچى ، ھەم ئەدەبىياتچىلار ئىچىدىكى ئالىم» دەپ باھا بېرىشتى . ۋېرن ھەقىقەتەنمۇ ئىلىم - پەن بىلەن ئەدەبىياتنى ئۇستىلىق بىلەن بىرلەشتۈرگەن ئىلمىي فانتازىيىلىك ئەدەبىياتنىڭ ئاتىسىدۇر .

2000 - يىلى 12 - ئاي

1

1863 ـ يىلى 5 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى يەكشەنبە . تاغام پروفېسسور لىدىنبورۆگ ئالدىراپ ـ تېنەپ ئۆيگە قايتىپ كەلدى . 19 ـ نومۇرلۇق بۇ ئۆي هامبۇرگ كونا شەھىرىدىكى ئەڭ قەدىمىي كوچىلاردىن بولغان كونى كوچىسىدا ئىدى . ئايال خىزمەتكار مارتا «تاماقنى كېچىكتۈرۈپ قويغان ئوخشايمەن» دەپ ئويلاپ قالدى ، چۈنكى ئۇ ئاشخانىدا چۈشلۈك تاماق ئېتىشكە تېخى ئەمدىلا تۇتۇش قىلغانىدى .

«چاتاق بولىدىغان بولدى ، — دەپ ئويلىدىم مەن كۆڭلۈمدە ، — تاغام ئالدىراقسان ئادەم ، ئەگەر ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ كەتكەن بولسا ، چوقۇم ئاچچىقى كېلىپ ۋارقىراپ كېتىدىغان بولدى .»

— لىدىنبورۆگ ئەپەندى ، شۇنداق بالدۇر كېلەمدۇ ! — دېدى تەمتىرەپ كەتكەن ئايال خىزمەتكار مارتا ئاشخانا ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى قىيا ئېچىپ .

— توغرا ، مارتا ، چۈشلۈك تاماقنىڭ تەييار بولمىغانلىقىغا سەن ئەيىبلىك ئەمەس ، هازىر تېخى سائەت ئىككى بولمىدى ، ساينت مىشېل چېركاۋىنىڭ سائىتى بايا بىر يېرىمغا قوڭغۇراق چالدى .

— پروفېسسور لىدىنبورۆگ نېمىشقا هازىر قايتىپ كېلىدىغاندۇ ؟

— بەلكىم ئۆزى ئېيتىپ بېرەر .

— ئۇ كېلىۋاتىدۇ ، مەن بېرىپ ئىشىمنى قىلاي ، ئاكسال ئەپەندى ، سىز ئۇنىڭغا كۆز ـ قۇلاق بولغاچ تۇرۇڭ ، — مارتا شۇنداق دېگەچ ئاشخانىغا كىرىپ كەتتى . مەن يالغۇز قېلىپ قالدىم ، بىراق مىجەزى چۇس پروفېسسورغا كۆز ـ قۇلاق بولۇش ، مەندەك بىر لىڭتاسما ئادەمنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىش ئەمەستە .

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

شۇنداق قىلىپ ئېھتىيات بىلەن مېڭىپ ئۇستۇنكى قەۋەتتىكى ئۆزۈمنىڭ ھۇجرىسىغا چىقتىم . بۇ چاغدا كوچىغا قارىغان چوڭ ئىشىك توساتتىن «غىچ» قىلىپ ئېچىلدى ، ئېغىر قەدەملەرنىڭ بېسىلىشىدىن پەلەمپەيلەر غىرسلاپ كەتتى ، بۇ ئۆينىڭ خوجايىنى تاماقخانىدىن ئۆتۈپ ، كۇتۇپخانىسىغا بوراندەك كىرىپ كەتتى .

ئۇ تاماقخانىدىن ئىتتىك ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا ، يۇملاق تۇتقۇچلۇق ھاسىسىنى بىر بۇلۇڭغا تاشلاپ قويغاندىن كېيىن ، كەڭ گىرۋەكلىك شلەپىسىنى ئۇستەل ئۈستىگە پىرقىرىتىپ تاشلىدى ـ دە ، ئۇنلۇك ئاۋازى بىلەن جىيەنىگە ۋارقىرىدى :

— ئاكسال ، قېشىمغا كىرگىن !

مەن ئورنۇمدىن قوزغىلىپ بولغۇچە ، پروفېسسور تاقەتسىزلىك بىلەن ۋارقىراپ كەتتى :

— نېمە بولدۇڭ ؟ تېخىچە كىرمەيسەنغۇ ؟

مەن كىشىنى ئەيمەندۇرىدىغان بۇ خوجايىننىڭ كۇتۇپخانىسىغا يۈگۈرگىنىمچە كىردىم . ئوتتو لىدىنبورۇگ يامان ئادەم ئەمەس ئىدى . بۇ نۇقتىغا مەنمۇ پۈتۈنلەي قوشۇلىمەن . بىراق ، بۇنىڭ ئۈچۈن بىرەر ئىش يۈز بەرمەسلىكى كېرەك ، ئەگەر ئۇنداق بولمايدىكەن ، ئۇنى ئۆمۈر بويى قورقۇنچلۇق غەلىتە ئادەم دېيىشكە بولىدۇ . ئۇ جون ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پروفېسسورى بولۇپ ، مىنېرالوگىيىدىن دەرس بېرەتتى . دەرس سۆزلىگەندە دائىم كېلىشىۋالغاندەك بىر ـ ئىككى قېتىم ئاچچىقلىنىۋالمىسا كۆڭلى ئۇنىمايتتى . ئۇ ، ئوقۇغۇچىلىرى دەرسكە تولۇق كېلىۋاتامدۇ ، دەرسكە ئەستايىدىل قۇلاق سېلىۋاتامدۇ ، قىلچە كارى يوق ئىدى ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ كېيىنكى كۈنلەردە قانداق مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشكەنلىكىگىمۇ كۆڭۈل بۆلمەيتتى ، بۇ ئىنچىكە تەپسىلاتلارنى قېتىغىمۇ ئېلىپ قويمايتتى . ئۇنى گېرمانىيە پەيلاسوپلىرىنىڭ بايانلىرى بويىچە تەرىپلىسەك ، ئۇ ئۆزىنىڭ سۇبيېكتىپ كۆزقارىشى بويىچە دەرس ئۆتەتتى ، دەرسنى باشقىلار ئۈچۈن ئەمەس ، بەلكى ئۆزى ئۈچۈن سۆزلەيتتى . ئۇ بىر شەخسىيەتچى ئالىم ، خۇددى بىلىملىق توشقان چوڭقۇر قۇدۇققا ئوخشايدۇ ، لېكىن بۇ

قۇدۇقتىن سۇ ئىچىش ئۇنداق ئوڭاي ئەمەس ، قىسقىسى ، ئۇ ئۆتۈپ كەتكەن بىر بېخىل ئادەم .

گېرمانىيىدە ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان پروفېسسورلاردىن بىرنەچچىسى بار .

بەختكە قارشى تاغامنىڭ سۆز قابىلىيىتى ئانچە ياخشى ئەمەس ، ئەگەر دوستلار ئۆزئارا پاراڭلاشقاندا ياكى ئادەتتىكى سورۇنلاردا ئانچە چانمىغان بىلەن ، بىر نۇتۇق سۆزلىگۈچى ئۈچۈن ئېيتقاندا ، بۇ كىشىنى ئەپسۇسلاندۇرىدىغان يېتەرسىزلىك ئىدى . دېمىسىمۇ پروفېسسور جون ئۇنىۋېرسىتېتىدا دەرس سۆزلىگەندە دائىم دېگۈدەك گېپىنى توساتتىن توختىتىۋالاتتى . ئۇ قانداقتۇر بىر تولىمۇ ئاچچىق ، ئېغىزدىن چىقىرىشقا بولمايدىغان قوپال سۆزلەر بىلەن مەيدانغا چۈشەتتى ، ھەدېسىلا يوغانچىلىق قىلىپ تۇرۇۋالاتتى . ئاخىر ئۆزىمۇ قاتتىق چېچىلىپ كېتەتتى . بىراق ، مىنېرالوگىيىدىكى يېرىمى گرېكچە ، يېرىمى لاتىنچە ئاتالغۇلارنىڭ تەلەپپۇزى ھەقىقەتەنمۇ قىيىن ئىدى ، ئۇ شۇ دەرىجىدە قىيىنكى ، ئۇنى تەلەپپۇز قىلىمەن دېسە ، شائىرلارنىڭمۇ ئاغزى قاپىرىپ كېتىدۇ . مەن بۇ پەننىڭ يامان گېپىنى قىلماقچى ئەمەسمەن ، ئۇنداق خىيالىممۇ يوق . بىراق ، بىر ئادەم «كۆپ قىرلىق كرىستال جىسىم» ، «دېۋۇرقاي يېلىمى قاتمىسى» ، «كالانى تېشى» ، «فالكالىس تېشى» ، «قوغۇشۇن مولىبدات» ، «مانگان ۋولفرامات» ، «سىركونىي ئوكسى تىتانات» دېگەندەك ئاتالغۇلارغا دۇچ كەلسە ، ھەرقانچە سۆزمەن بولغىنى بىلەنمۇ خاتالىق سادىر قىلىپ قويۇشى تۇرغان گەپ .

شۇڭا ، شەھەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى تاغامنىڭ كەچۈرۈۋېتىشكە بولىدىغان بۇ يېتەرسىزلىكىنى بىلگەچكىمۇ ھەدېسىلا ئۇنى ئانىي تاپاتتى . ھەر قېتىم تەلەپپۇز قىلماق قىيىن سۆزلەرگە دۇچ كەلگەندە تاغامنىڭ خاتالىششىنى كۈتۈپ جىم تۇرۇۋالاتتى ، ئاندىن ئۇ ئاچچىقلىنىشقا باشلىغاندا ئۇلار كۈلۈشۈپ كېتەتتى . مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا ، بۇ بىر خىل بىھۆرمەتلىك بولۇپ ، گەرچە ئۇ گېرمانىيىلىك بولغان ھالەتتىمۇ ئۇنداق قىلىش توغرا ئەمەس

ئىدى . لىدنبورۇگنىڭ دەرسىنى ئاڭلايدىغان ئادەم دائىم كۆپ بولاتتى ، بىراق بۇلارنىڭ ئىچىدىكى نۇرغۇنى پەقەت پروفېسسورنىڭ ئاچچىقلىنىشىنى كۆرۈپ كۆڭلىنى خۇش قىلىش ئۈچۈنلا كېلەتتى .

مەيلى نېمىلا دېگەنبىلەن مەن بىر نۇقتىنى مەڭگۈ تەكىتلەيمەن : تاغام ئىسمى جىسمىغا لايىق بىر ئالىم ، گەرچە ئۇ بەزىدە كالانپايلىق قىلىپ ئۆرنەكلەرنى بۇزۇپ قويسىمۇ ، ئەمما ئۇ گېئولوگلارغا خاس تالانت ۋە مىنېرالوگلارنىڭكىدەك ئۆتكۈر كۆزىتىش ئىقتىدارىغا ئىگە ئىدى . ئۇ بولقا ، پولات مىخ ، ماگنىتلىق يىڭنە ، نەيچە ۋە نىترات كىسلاتاسى قاچىلانغان بوتۇلكىلار بىلەن ھەپىلەشكەندە ، ئۇنىڭ ئىقتىدارىغا بىرنېمە توغرا كەلمەيتتى . ئۇ بىر پارچە رۇدىنىڭ يېرىقى ، سىرتقى قىياپىتى ، قاتتىقلىق دەرىجىسى ، ئېرىشچانلىقى ، ئۇرغاندا چىققان ئاۋازى ، پۇرىقى ۋە تەمىگە ئاساسلىنىپ ، ئۇنىڭ نۆۋەتتىكى ئىلىم - پەندە بايقالغان 600 خىلدىن ئارتۇق ماددىنىڭ ئىچىدىكى قايسى خىلغا تەئەللۇق ئىكەنلىكىنى قىلچە تەمتىرىمەستىن ھۆكۈم قىلالايتتى .

شۇڭا ، بارلىق مەكتەپلەر ۋە دۆلەتلىك ئىلمىي جەمئىيەتلەردە لىدنبورۇگنىڭ ئىسمى كىشىلەرگە تونۇشلۇق ئىدى . خۇۋنفېررى داۋى ئەپەندى[①] ، دې خومبىرىت ئەپەندى[②] ، سېر جون فرانكلىن[③] بىلەن ماركىز ئېدۋارد سابىنلار[①] ھەر قېتىم ھامبۇرگدىن ئۆتكەن چېغىدا ئۇنى يوقلاپ ئۆتۈشنى ئۇنتۇمايتتى . بۇلاردىن باشقا ، يەنە ئانتوۋان بىكلىر ئەپەندى[⑤] ، ياك ئىئوسىف ئاككىرمان ئەپەندى[⑥] ، ماركىز داۋى بولۋىست[⑦] ، يان بادىست دىما ئەپەندى[⑧] ، ھېنرى مىرنا ئېدۋارد ئەپەندى[⑨] ، ھېنرى ئادىئان

---

① خۇۋنفېررى داۋى — (1778 - 1828) ئەنگلىيىنىڭ خىمىيە ۋە فىزىكا ئالىمى .

② ئالېكساندىر دې خومبىرىت - گېرمانىيىلىك تەبىئەتشۇناس ۋە ساياھەتچى (1769 — 1859) .

③ سېر جون فرانكلىن — (1786 — 1847) ئەنگلىيىلىك دېڭىز ساياھەتچىسى . ئېكسپېدىتسىيىچى ، قۇتۇپ رايونىنى تەكشۈرۈش جەريانىدا ئۆلگەن .

① ماركىز ئېدۋارد سابىن (1788 — 1883) ئەنگلىيىنىڭ فىزىكى ، يەر شارىنىڭ ماگنىت مەيدانىنى تەتقىق قىلغان ھەمدە شىمالىي قۇتۇپنى تەكشۈرگەن .

⑤ ئانتوۋان بىكلىر (1788 — 1878) فرانسىيە فىزىكى .

⑥ ياك ئىئوسىف ئاككىرمان (1814 — 1852) فرانسىيە خىمىكى .

⑦ ماركىز داۋى بولۋىست (1781 — 1868) شوتلاندىيە فىزىكى .

⑧ يان بادىست دىما (1800 — 1884) فرانسىيە خىمىكى .

⑨ ھېنرى مىرنا ئېدۋارد (1800 — 1885) فرانسىيە زوئولوگى ۋە فىزىئولوگى .

سانت كېلللر[1] ، دېۋىل ئەپەندىلەرمۇ تاغامدىن خىمىيە ساھەسىدىكى بەك قول تۇتىدىغان مەسىلىلەرنى سورايتتى. شۇڭا، ئاشۇ پەن ساھەسىدىكى نۇرغۇن زور بايقاشلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭغا مەنسۇپ دېيىشكە بولاتتى. 1853 - يىلى پروفېسسور ئوتتو لىدىنبورۇگ لېيپزىگتا ئۆزىنىڭ «ئۇلترا كرىستاللوگرافىيە ھەققىدە ئومۇمىي بايان» ناملىق كىتابىنى نەشر قىلدۇردى، بۇ قىستۇرما رەسىملىرى بار بەك چوڭ ھەجىملىك كىتاب بولغاچقا، چىقىم كىرىمدىن ئېشىپ كەتتى.

ئۇنىڭدىن باشقا، تاغام يەنە رۇسىيىنىڭ باش ئەلچىسى سېتروف ئەپەندى ئاچقان مىنېرال مۇزېيىنىڭ باشلىقلىقىنى ئۈستىگە ئالغان بولۇپ، بۇ مۇزېيدا ساقلانغان قىممەتلىك بۇيۇملارنىڭ داڭقى پۈتۈن ياۋروپاغا پۇر كەتكەنىدى.

شۇ تاپتا تەقەززالىق ئىچىدە ماڭا ۋارقىراپ - جارقىراۋاتقان ئادەم دەل مۇشۇنداق بىر ئەرباب ئىدى. سىلەر ئېگىز بويلۇق بىر ئەر كىشىنى تەسەۋۋۇر قىلىڭلار: ئۇنىڭ ئورۇق گەۋدىسى خۇددى تاشتەك مىختا، قويۇۋالغان ياشلار پاسونىدىكى سېرىق چېچى ئۇنى 50 نەچچىگە كىرگەن ئەمەلىي يېشىدىن 10 نەچچە ياش كىچىك كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ كۆزلىرى يوغان كۆزەينىكىنىڭ ئاستىدىن توختىماي ھەرىكەتلىنىپ تۇرىدۇ؛ ئىنچىكە ئۇزۇن بۇرنى خۇددى ئۆتكۈر پىچاققا ئوخشايدۇ؛ ھەتتا بەزى كەپسىز ئوقۇغۇچىلار: «ئۇ دېگەن بىر ماگنىت، تۆمۈر ئۇۋاقلىرىنى ئۆزىگە تارتىپ ئەكېتەلەيدۇ» دېيىشىدۇ. بۇ دېگەن بىر ئىغۋا. راستىنى ئېيتقاندا، تاغامنىڭ بۇرنى تاماكىنىڭ ئىسىنى سۈمۈرىدىغان بۇرۇن، پەقەت مىقدارى كۆپرەك، خالاس.

يەنە ئازراق قوشۇمچە قىلاي: تاغام ماڭغاندا ئۈچ يارد ئارىلىققا قەدەم تاشلايدۇ ھەمدە مۇشتلىرىنى مەھكەم تۈگۈۋالىدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ مىجەزىنى بىلىدىغانلار ئۇنىڭغا يېقىنلىشىشقا جۈرئەت قىلالمايدۇ.

---

[1] ھېنرى ئادىئان سانت كېلللر (1800 - 1884) فرانسىيە خىمىكى.

كونى كوچىسىدىكى ئۇ تۇرىدىغان بۇ ئۆي ياغاچ ھەم خىش قۇرۇلمىلىق، ئەتراپى ھەرە چىشى شەكلىدىكى تام بىلەن قورشالغان؛ ئالدىدىن ئەگرى - بۈگرى قانال ئېقىپ ئۆتۈپ، ھامبۇرگ كونا شەھىرىدىكى باشقا قاناللار بىلەن تۇتىشىپ كېتىدۇ، 1842 - يىلى يۈز بەرگەن ئاشۇ قېتىملىق ئوت ئاپىتىدە بەختكە يارىشا بۇ كوچا بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىمىغانىدى.

دەرۋەقە، بۇ ئۆي سەل قىيسىيىپ قالغان، ئوتتۇرىسى يول تەرەپكە قورساق سالغان، ئۈگزىسى خۇددى گۈزەل ئەخلاق جەمئىيىتىنىڭ[1] ئوقۇغۇچىلىرى كىيىۋالىدىغان شەپكىدەك بىر چەتكە قىڭغايغان؛ ئۆينىڭ تۇزلۇك دەرىجىسىمۇ كۆڭۈلدىكىدەك ئەمەس؛ ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، بۇ نېمىلا دېگەنبىلەن يەنىلا خېلى پۇختا ئۆي ئىدى، چۈنكى ئۇنىڭ تېمى يېنىدا چوڭقۇر يىلتىز تارتقان بىر تۈپ قېرى قارىياغاچ ئۆسۈپ تۇراتتى، ھەر قېتىم باھار يېتىپ كەلگەندە بۇ قارىياغاچنىڭ شاخلىرى دېرىزە ئالدىنى بىر ئالاتتى.

تاغام خېلى قول ئىلكىدە بار گېرمانىيە پروفېسسورى ئىدى، بۇ ئۆي ۋە ئۇنىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقانلاردىن تارتىپ ھەممە نەرسە ئۇنىڭغا تەئەللۇق ئىدى. بۇ ئادەملەرنىڭ ئىچىدە ئۇنىڭ 17 ياشقا كىرگەن ۋىرلانلىق[2] ئاسراندى قىزى گىلاۋبېن، ئايال خىزمەتكار مارتا ۋە مەن بار ئىدىم. مەن ئۇنىڭ جىيەنى، شۇنداقلا بىر يېتىم بولغانلىقىم ئۈچۈن، ئۇنىڭ تەجرىبە ئىشلىگەن چېغىدىكى ياردەمچىسى بولۇپ قالغانىدىم.

مەن ئۆزۈمنىڭ گېئولوگىيىنى ياخشى كۆرۈپ قالغانلىقىمنى ئېتىراپ قىلىمەن؛ تومۇرلىرىمدا مىنېرالوگىستنىڭ قېنى ئېقىۋاتقاچقا، ئاشۇ قىممەتلىك تاشلار بىلەن قانچىلىك ھەپىلەشسەممۇ قىلچە زېرىكىش ھېس قىلمايتتىم.

---

① گۈزەل ئەخلاق جەمئىيىتى — گېرمانىيىدىكى بىر سىياسىي تەشكىلات بولۇپ، 1808 - يىلى قۇرۇلغان، نىشانى كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىنى رىغبەتلەندۈرۈش ئارقىلىق پرۇسسىيىنى گۈللەندۈرۈش. بۇ تەشكىلات ئەزالىرىنىڭ كۆپىنچىسى ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى.

② ۋىرلان — ئىستونىيىدىكى بىر شەھەر.

قىسقىسى ، كونى كوچىسىدىكى بۇ ئۆيىنىڭ خوجايىنى مىجەزى چۇس ئادەم بولسىمۇ ، ئەمما ھەممىمىز بۇ ئۆيدە تولىمۇ كۆڭۈللۈك ياشايمىز ؛ چۈنكى ئۇ سەل قوپال ، ئەمما ماڭا بەك ئامراق ئىدى . سەۋر - تاقەتنى بىلمەيدىغان بۇ ئادەم تۇغۇلۇشىدىنلا ئالدىراقسان ئىدى .

4 - ئاي مەزگىلىدە ئۇ مېھمانخانا ئۆيدىكى تەشتەككە بىرنەچچە تۇپ ئەرمۇدۇن كۆچىتى بىلەن ھەشقىپىچەك تىكەتتى ، شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇ ھەر كۈنى سەھەردە بۇ گۈللەرنى چاپسانراق ئۆسسۇن دەپ ، يۇپۇرماقلىرىدىن يېنىك - يېنىك تارتىپ قوياتتى .

مۇشۇنداق بىر غەلىتە ئادەمگە مېنىڭ بويسۇنمايمۇ ئامالىم يوق ئىدى . شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭ كۆتۈپخانىسىغا يۈگۈرگىنىمچە كىردىم .

2

بۇ كۆتۈپخانىنى ئىسمى جىسمىغا لايىق مۇزېي دېيىشكە بولاتتى . بارلىق مىنېرال ئۆرنەكلىرىگە ماركا چاپلىنىپ ، يانمايدىغان مىنېراللار ، مېتاللار ۋە تاغ جىنسلىرى دەپ ئۈچ چوڭ تۈرگە ئايرىلىپ ، ئىنتايىن رەتلىك تىزىپ قويۇلغانىدى .

بۇ يەردىكى مىنېرالوگىيىگە ئائىت بۇ كىچىك نەرسىلەر بىلەن مەن بەكمۇ پىششىق تونۇش ئىدىم ! تەڭتۇش ئاغىنىلىرىم بىلەن ئويناشتىن ۋاز كېچىپ ، ئاشۇ سۇرمە تاش ، ئىسسىز كۆمۈر ، قارا كۆمۈر ، قوڭۇر كۆمۈر ۋە داشقال كۆمۈر پارچىلىرىنىڭ ئۈستىدىكى چاڭ - توزانلارنى قانچە قېتىملارچە سۈرتكەندىمەن ! يەنە تېخى ئاسفالت ، دېۋىرقاي ۋە ئورگانىك تۇزلارمۇ بار تېخى ، ئۇلارغىمۇ توپا قونۇپ قالسا بولمايدۇ - دە ! يەنە تۆمۈردىن تارتىپ ئالتۇنغىچە بولغان مېتاللارنىڭ نىسپىي قىممىتى ئىلمىي نۇسخىلارنىڭ مۇتلەق باراۋەر بولۇشى ئالدىدا يوقىلىپ كەتكەنىدى ! ئاشۇ تاشلار بىلەن كونى كوچىسىدا يەنە بىر ئۆي

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com